

KLAVZULA IN ASONANCA STRNIŠEVIH PESNIŠKIH BESEDIL

0. Pesemsko besedilo ne uresničuje besedišča in sistema jezika, v katerem je napisano, v celoti, temveč nastaja iz izbranega besedišča po dvojnih pravilih: po pravilih jezikovnega sistema, ki so splošna in obvezujejo vsako besedilo, in po pravilih poetike, ki so bolj relativna, odvisna od estetske naravnosti dobe in avtorjevega osebnega odnosa do poezije in jezika nasploh in v vsakem primeru posebej. Od razmerja med obema vrstama pravil je odvisno, kakšne leksikalne in sistemske jezikovne prvine posamezno besedilo aktualizira, kako jih združuje in izpostavlja, se pravi: razmejuje in izkorišča kot združevalne in ločevalne kategorije ali signale.

0.1. Združevalni in hkrati ločevalni skladnik verznega pesemskega besedila je klavzula, verzni konec, ki je hkrati metrična in ubeseditveno kompozicijska kategorija. Kot metrična kategorija ločuje metrične enako- ali istorodno organizirane dele sporočila, verze, kot ubeseditveno kompozicijska pa jih povezuje med seboj na dva načina: horizontalno, glede na njihovo dejansko sosledje v besedilu, in vertikalno, glede na zvočne, gramatične in pomenske paralelizme in antiteze, ki izhajajo iz sporočilne in jezikovne naravnosti in organizacije verzne enote v celoti ali/in jih na isti način vpisuje vanjo klavzula sama.

0.2. Drugo obliko druge združevalne funkcije, ki je, kot izhaja iz poskusa definicije, le relativno samostojna, vendar klavzulo zaradi organiziranega ponavljanja v besedilu najbolj opazno osamosvaja in si s tem zagotavlja v pesemskem besedilu posebno mesto, v metriki in poetiki pa poseben status, imenujemo rimanje, njeno vsakokratno realizacijo pa rimo. Rima je torej na zvočnih, gramatičnih in pomenskih paralelizmih, ki izhajajo iz sporočilne uravnosti pesemskega besedila, utemeljeno in uresničeno združevanje dveh ali več klavzul, verznih koncev od zadnjega dejansko ali metrično naglašene zloga naprej. Najbolj opazna je realizacija zvočnega paralelizma, ki je povzročila podrobnejšo delitev rime na: rimo v ožjem smislu, asonanco in konzonanco. Ker klavzula in rima združujeta in ločujeta enako ali istorodno organizirane dele pesemskega besedila, dovoljujeta bralcu in raziskovalcu, da ju sprejema kot samostojni tekstovni enoti in v njunih mejah ugotavlja splošne in posamezne uresničitve leksikalnih in sistemskih prvin jezika in njihovo funkcijo. Naslednja stopnja je primerjanje rezultatov s stanjem v celotnem pesemskem besedilu ter v besedilih iste, podobne ali različne vrste in zvrsti s sinhronega in diahronega stališča.

0.3. Ta referat želi opozoriti le na izhodiščno možnost in jo, kolikor dopuščajo časovne in prostorske meje, uresničiti na Strniševih pesemskih besedilih, tipološkim in zgodovinskim primerjavam se odpoveduje, razen v primerih, ko je enaka ali podobna analiza že opravljena in so rezultati primerljivi.

1. Metrika Strniševe klavzule

1.1. *Naglasna tipa Strniševe klavzule in njune modifikacije*. V pregledanem gradivu se prepletata v slovenskem pesništvu najbolj običajna naglasna tipa klavzule: enozložna ali moška in dvožložna ali ženska in v čisti obliki ali modificirana na način, ki ga utemeljujeta metrična organizacija in ritmični tok verza in ga je, zgledevala se pri ljudski pesmi, preskusila in uzakonila slovenska pesniška tradicija¹. Priložena preglednica upošteva vse v Strniševih pesniških knjigah natisnjene verze, ne glede na to ali so rimani ali ne, in ne upošteva princip, po katerem se klavzule družijo med seboj.

Tabela 1

	moška klavzula — %			ženska klavzula — %			
	naglas na zadnjem zlogu	naglas na 3. zlogu od zadaj	naglas na 4. zlogu od zadaj	skupaj	naglas na predzadnjem zlogu	naglas na 4. zlogu	skupaj
Mozaiki	48,91	1,79	—	50,70	49,10	0,20	49,30
Odisej	45,69	2,73	—	48,42	51,44	0,14	51,58
Zvezde	44,58	3,96	—	48,54	51,04	0,42	51,46
Želod	53,61	3,89	0,28	57,78	41,94	0,28	42,22
Oko	72,55	11,64	0,12	84,31	15,50	0,19	15,69
Skupaj	58,70	6,84	0,08	65,62	34,16	0,22	34,38

Iz preglednice je razvidno, da se dokaj izenačena distribucija ženskih in moških klavzul in njihovih regularnih modifikacij (1:3 in 2:4) po prvih treh zbirkah prevesi v korist moških in tudi modifikacije se zapletejo (poleg 1:3 in 2:4 še 1:4).

1.2. *Ritmični slovar*² *Strniševe klavzule*. Zaplet modifikacij je zaradi porasta moških klavzul razumljiv, ker klavzulo obvezujeta dve realizacijski ali ubeseditveni pravili, ki jih je uzakonila slovenska pesniška tradicija:

[1] Besedna enota, ki uresničuje klavzulo, mora biti enako dolga ali daljša kot klavzula: $BE_k \geq K$ (klavzula je tedaj enotna in implicira gramatično in semantično povezovanje),

[2] naglasna enota (beseda z enklitiko), ki uresničuje klavzulo, mora biti enako dolga ali daljša kot klavzula: $NE_k \geq K$ (klavzula je sestavljena, omogoča tako imenovano rimo preko besede in implicira zvočni način povezovanja),

in ker so besede tipa dom, slovó, govóri, spregovóri, ki realizirajo enotno moško klavzulo, v slovenščini redke. Priložena tabela želi ob primerjavi z Isačenkoviimi rezultati³ prikazati, kakšno ritmično besedje se pojavlja v obeh čistih in modificiranih tipih Strniševe klavzule.

¹ Prim. razpravi Borisa Merharja »Frekventnost in vrsta moškega rimanja v slovniški poeziji od Vodnika do moderne«, II. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Ljubljana, 1966, in »Se kaj o slovniški rimi«, Jezik in slovstvo, XI, 1966, str. 92 do 98, 129 do 133, 218 do 225 in 259 do 263, ter Bajčevo razpravo »O slovniški rimi«, Jezik in slovstvo, III, 1957/58, str. 193 do 196 in 247 do 255.

² Definicijo ritmičnega slovarja in njegovo aplikacijo na pesniško gradivo najdeš v razpravi »Słowiańska metryka porównawcza, Słownik rytmiczny« Cervenke Kopczyńskiej, Pszczółowskiej, Sgallowe in Slavova, Pamiętnik Literacki, 1972, zeszyt 2, str. 213 do 233. Iz nje je vzeto tudi označevanje nenaglašene zloga s + in nenaglašene z — v tabeli 2.

³ Prvi štirje stolpci so vzeti iz Isačenkovega Slovenskega verza, Ljubljana, Akademsko založba, 1939, str. 67.

Tabela 2

besedne enote	proza		verz		Strniša moška klavzula				ženska klavzula					
	Prešeren	Jenko	Zupancič	Casopis	Mozaiki	Odisej	Zvezde	la Zelod	Oko	Mozaiki	Odisej	Zvezde	Zelod	Oko
1 zložne (klitične)					0,20	0,14	0,21	0,28	0,49	0,60	0,14	0,42		
1 zložne (dan)	14,2	14,7	16,3	7,8	22,27	14,32	14,79	36,18	33,21					
2 zložne (žena)	29,0	25,5	21,2	22,3						28,03	32,47	28,96	24,44	9,56
2 zložne (slovo)	9,6	10,7	11,6	6,7	24,65	27,01	27,29	23,33	34,44					
3 zložne (deklica)	3,7	7,9	6,8	10,1	0,99	2,01	3,13	3,33	9,13					
3 zložne (ljubezen)	26,8	20,5	24,1	21,1						17,10	15,80	17,92	14,17	4,66
3 zložne (govori)	2,2	3,9	2,7	2,7	1,79	4,03	2,08	3,33	4,66					
4 zložne (- + - -)	3,5	4,2	4,3	6,7	0,60	0,29	0,63		0,06	0,20	0,14	0,42	0,28	0,18
4 zložne (- - + -)	6,6	6,0	4,8	8,0				0,56	2,02					
4 zložne (- - - +)	0,8	0,9	1,1	0,5			0,21			3,58	2,78	3,33	3,33	1,27
5 zložne (+ - - - -)	0,2	0,3	0,06	1,5										
5 zložne (- + - - -)	0,5	0,2	1,3	0,8				0,83	0,24					
5 zložne (- - + - -)	0,3	1,3	0,9	4,6	0,43									
5 zložne (- - - + -)	2,3	2,2	2,0	3,0										
5 zložne (- - - - +)		0,5	0,06						0,06					
											0,14	0,42		

Porazdeljenost besed posameznih dolžin in naglasnega tipa potrjuje bralčevo izkušnjo in pričakovanje, njihova preoblikovana pogostnost pa je odvisna od distribucije tipov klavzul (tabela 1). Preglednica pa vendarle opozarja na dva problema:

1.2.1. Tudi žensko klavzulo sklepa naglašena enozložnica, ki je v takem položaju ne bi pričakovali:

(1) Tukaj ni zore, sonce v hipu *vzide*,/.../... in včasih se mu zazdi,/ *da nekdo*, ki ga sam ne vidi, tik za *njim grè*. (Inferno, pustinja, II; Odisej)

(2) Zvečer luna raste, *raste* /.../ Jelenji človek skozi rdèč mrák *grè*. (Sanje leta, Jesen; Odisej)

(3) Sam ne veš, kako *si prišèl sèm*,/.../ takrat opaziš, da *tèžke*/ podoknice... (Borilnica, I; Zvezde).

Primeri (1) do (3) so tipične metrično zapletene sestavljene klavzule: naglašena enozložnica, ki sklepa verz, je v neposredni sosesčini naglašene zloga in opozarja na dva metrična problema: na relativizacijo naglasa znotraj klavzule in stavčno fonetiko verza v celoti. Čeprav drugi problem presega temo tega referata, ne moremo trditi, da je relativizacija naglasa v klavzuli zgolj metričen problem: Morris Halle⁴ definira kot metrično in realizacijsko relevanten maksimalno naglašen zlog. Maksimalno naglašen zlog je po njegovi definiciji vsak zlog, ki ga z leve in desne strani oklepata nenaglašena ali šibkeje naglašena zloga. Po tem pravilu ne moreta biti niti začetni niti sklepni zlog v verzu maksimalno naglašena. V vseh treh primerih gre za sklepni zlog verza: da bi klavzulo metrično uresničil, bi moral biti šibkeje naglašen kot zlog, kateremu sledi, šibkeje naglašen pa je že zaradi položaja v verzu. Pravilo, ki v primerih (1) do (3) velja, se izkaže kot nezadostno v naslednjih realizacijah moške klavzule:

⁴ Morris Halle, On Meter and Prosody, Progress in Linguistics, Hague — Paris, 1970.

(4) Splazi se vanjo s težkimi koraki kot živ kíp /.../ kakor bi v srcu gore zarjovel orjaški bík. (Inferno, Gora, II; Odisej)

(5) ... in se je vrnil nazaj v króg sénc,/.../ in stopil naprej in razklenil pést (Čelade, II; Zvezde)

(6) Gosenica je odšlà spát: /iz njune hiše pride mlàd/ krilatec... (Kraken, II; Oko)

Tudi v primerih (4) do (6) si neposredno sledita naglašena zloga, o tem pa, kateri je močnejše naglašen, ne odloča pozicija zadnje besede v verzu, temveč sintaktično razmerje med besedama, katerih naglašena zloga si v verzem koncu neposredno sledita: sintaktično in pomensko podrejena beseda je šibkeje naglašena kot nadrejena. Iz povedanega sledi, da realizacije klavzule v primerih (1) do (3) ne zapleta le neposredna soseščina naglašanih zlogov, temveč tudi sintaktično razmerje med besedama, ki jima zloga pripadata.

1.2.2. Na prvem zlogu naglašena štirizložna beseda lahko uresničuje enozložno ali dvožložno klavzulo:

(7) Nad njim se jasni svod *nebá*, / kot ptič vrisne *Sévernica*. (Zemljevid, Igrače, II; Oko)

(8) A nevidna *češerika* / vidi ko magnetna *ígla*, / kje cveti na nebu *čísta*, / daljna sama *Sévernica*. (Elementa; Oko)

Uresničitev klavzule je v obeh primerih odvisna od ritmičnega impulza celotnega verza: v izglasju trinaglasnega sintaktično orientiranega toničnega verza, ki se približuje amfibrahu, torej trizložnemu metričnemu vzorcu, z moško klavzulo, dobiva ista beseda drugačno metrično vrednost kot v trohejskem osmercu z žensko klavzulo in na drugačen način zapleta verzni konec⁵.

1.3. *Združevanje klavzul*. Zvočna osnova pri združevanju klavzul je v Strniševi liriki ujemanje samoglasnikov v besednih in naglasnih enotah, ki klavzulo uresničujejo, od zadnjega dejansko ali metrično naglašene zloga naprej, torej asonanca; primeri od (1) do (8) so pokazali dvoje: prvič — metrični naglas dovoljuje, da se ujemajo med seboj besedne in naglasne enote različnih dolžin in različnega naglasnega tipa; drugič — naglašeni samoglasniki, na katerih asonanca temelji, niso — kar zadeva dolžino, kvaliteto in intonacijo — identični. Priložena tabela želi ilustrirati prvo ugotovitev:

Tabela 3 — Združevanje raznozložnih besednih in naglasnih enot v asoniranih parih klavzul

	Moška klavzula			Ženska klavzula		skupaj
	1:3	3:3	1:4	2:4	2:(1 + 1)	
Mozaiki	3,57			0,40		3,97
Odisej	4,28	0,53		0,27	0,53	5,61
Zvezde	6,53	0,82		0,82	0,41	8,58
Želod	5,31	1,06	0,53	0,53		7,43
Oko	13,52	3,33	0,20	0,50		17,55
Skupaj	9,02	1,90	0,15	0,49	0,15	11,71

⁵ Prim. v opombi 1 navedeni Merharjevi razpravi.

Nekoliko oslabljeni zvočni vtis Strniševe asonance, ki ga povzroča druga zakonitost, bogati pogosta spremna konzonanca in ustvarja okrepljeno, rimi v ožjem smislu približno asonanco.

Tabela 4 — Okrepljena asonanca — %

	moški pari			ženski pari			skupaj
	1:1	1:3	3:3	1:4	2:2	2:4	
Mozaiki	26,19	3,17			7,93	0,40	37,15
Odisej	14,17	3,21	0,53		4,55		22,46
Zvezde	15,51	4,90	0,41		6,12		26,94
Želod	22,87	4,79	1,06		9,04		37,76
Oko	23,81	8,48	3,33	0,20	1,92	0,20	37,94
Skupaj	21,27	6,09	1,81	0,09	4,09	0,14	33,49

Iz preglednice je razvidno, da se zvočno bogati predvsem moška asonanca; bogatitev moremo razložiti s svoboščinami slovenske moške rime in z avtorjevo intenco, pisati verz, ki se od proze opazno razlikuje.

2. *Gramatika Strniševe klavzule.* Prevladujoča moška klavzula zahteva tudi smotno obeseditve celotnega verza in predvsem smotrni izbor besede v njegovem koncu. Preglednica želi ob primerjavi z rezultati Dularjeve analize⁶, iz katere so vzeti le podatki o umetniških besedilih in povpreček, ki je tu razumljen kot splošno verjetnostno stanje v jeziku, opozoriti na posebno omejitev pri izboru besednih vrst in njihovih oblik v tako oblikovani klavzuli:

Samostalnik

Umetniška besedila	Povpreček	Strniševa klavzula	Imenovalnik	Rodilnik	Dajalnik	Tožilnik	Mestnik	Orodnik	
		Mozaiki	67,13	26,04	21,65	0,59	7,74	6,16	4,95
		Odisej	68,53	19,96	24,14	0,42	11,64	8,77	3,60
		Zvezde	70,04	20,63	24,41	0,41	11,66	6,48	6,45
		Želod	66,38	23,30	19,72	0,28	16,11	3,34	3,61
24		Oko	69,47	22,97	22,06	0,18	16,13	4,47	3,66
24	31	Skupaj	67,84	21,79	22,46	0,32	13,64	5,66	3,97

Pridevnik

		Mozaiki	8,14	4,96	0,20	0,20	0,79	1,79	0,20
		Odisej	5,59	4,02	0,72		0,28	0,14	0,43
		Zvezde	4,61	3,14	0,63		0,21	0,42	0,21
		Želod	4,46	4,18				0,28	
10	13	Oko	4,03	3,49	0,24	0,06	0,06	0,06	0,12
		Skupaj	5,03	3,83	0,35	0,06	0,22	0,38	0,19

Glagol

		Mozaiki		18,26	11,93	1,98	0,59	0,99	2,77
		Odisej		21,38	17,38	2,71	0,14		1,15
		Zvezde		19,60	14,38	3,54	0,84		0,84
		Želod		19,18	13,19	1,39	2,22	1,67	
		Oko		19,11	14,53	2,38	0,86	0,06	1,28
23	15	Skupaj		19,76	14,79	2,54	0,81	0,33	1,29

⁶ Janez Dular, Zvrstnost slovenskega publicističnega jezika, X. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Ljubljana, 1974, preglednica na strani 46.

Zaimek

Mozaiki	4,37
Odisej	2,15
Zvezde	5,84
Želod	2,24
Oko	2,94

12	7	Skupaj	3,04
----	---	--------	------

Števniki

Zvezde	0,21
Oko	0,31

1	5	Skupaj	0,16
---	---	--------	------

Prislov

Mozaiki	2,19
Odisej	2,30
Zvezde	1,88
Želod	7,22
Oko	4,04

7	7	Skupaj	3,49
---	---	--------	------

Opazne razlike v pogostnosti posameznih besednih vrst so razumljive, ker primerjamo del pesniškega besedila z besedili podobnih ali sorodnih tipov v celoti; preseneča pa visoka frekvenca samostalnika, predvsem imenovalnika in rodilnika: utemeljuje jo v slovenski literarni zgodovini že opisana in interpretirana Strniševa poetika⁷. Imenovalnik v subjektni ali predikatni funkciji je v klavzuli dodatno znamenje Strniševe, predvsem nominalne ubeseditve pesniške situacije. Rodilniki, lastnosti in svojine nastopajo v vlogi dopolnila ali prilastka, torej opravljajo pridevniško funkcijo; v klavzuli ponavljajoči se genitiv negacije, naj gre za subjekt ali objekt, pa na zelo izpostavljenem mestu uresničuje Strnišev nihilizem⁸ ali neantizem⁹.

(9) Skoro v temnih krošnjah ne bo več *spomina* / na nek vetroven spomladanski dan. (Poletje ob ribniku, Mozaiki)

(10) Hodiš ob dolgih stenah in ne najdeš *vrat*, / ki drže v noč, polno dreves, živali, *sanj*. (Samorog, I; Odisej)

Zaradi pogoste moške klavzule so posebno uporabni množinski rodilniki dvožložnih samostalnikov ženskega in srednjega spola in ti so tudi najbolj pogosti (v povprečju: 6,24 % — ženski srednji pa 2,75 %), ki konkurirajo moškimi in srednjim edninskim rodilnikom s končniškim naglasom. Zaradi pridevniške funkcije samostalniškega rodilnika je razumljiva dokaj nizka frekvenca pridevnika in pridevniških besed. V klavzuli opravljajo ločevalno funkcijo, kadar so dopolnila, ali združevalno, kadar gre za enjambement. Podobno funkcijo opravljajo tudi osebne glagolske oblike. Prevladuje sedanjik, najbolj pogosta pa je tretja oseba ednine (v povprečju 12,31 %), kar pomeni, da klavzula, ki je usmerjena v asonanco, ne krepi in bogati le zasnove ali uresničitve metafore, temveč poudarja tudi ubeseditveni položaj: 1. oseba in kot 1. oseba pojmovana 2. sta zelo redki. Zaimenske in prislovne besede so redke, ker je klavzula usmerjena k ustvarjanju metonimičnega ali metaforičnega tkiva, ki prepleta pesniško besedilo.

⁷ Prim. Boris Paternu, Strnišev Odisej, Problemi, 1963, št. 11, str. 970 do 978, Boris Paternu, Gregor Strniša, Slovenska književnost 1945 do 1965, Ljubljana, Slovenska matica, 1967, str. 190 do 197, Jože Pogačnik, Zgodovina slovenskega slovstva, 8, Maribor, Založba Obzorja, 1972, str. 244 do 251.

⁸ Prim. Niko Grafenauer, Izjemna pesniška vizija sveta, Sodobnost, XII, 1964, prva knjiga, str. 175 do 178.

⁹ Prim. Taras Kermauner, Prihodnost, ki je smrt in čas, ki je večno vračanje enakega; Izročilo in razkroj, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1970, str. 79 do 92.

2.1. *Gramatični princip združevanja klavzul.* Ker je zvočni princip Strniševe asonance dokaj svoboden, je raznolik preplet besednih vrst in njihovih oblik, ki asonirane klavzule uresničujejo: ne obvezuje načelo čistega rimanja, zato so tudi sufiksalne rime redke. Strniševa asonanca najpogosteje združuje različne oblike samostalnikov (v povprečju 28,41 %; frekvenca narašča od Mozaikov k Očesu), samostalnik z glagolom (23,90 %), iste oblike samostalnikov (10,88 %), enake (4,15 %) in različne (1,71 %) glagolske oblike, medtem ko so drugi tipi združevanja redki. Gramatično identična skladnika asonance ustvarjata spremno metaforo:

(11) Čete črnih *konjenikov* / brez glasu mimo šip *letijo*. / Iz črnih šiljastih *zvonikov* / težke raglje v noč *bobnijo*. (Lutka, IV; Odisej). V primeru (11) drugi skladnik v obeh krepko asoniranih parih razvija v prvem zasnovano metaforično jedro ne le na osnovi videza in dejanja, temveč zaradi gramatične identičnosti. Gramatično raznovrstni asonirani klavzuli pa dodajata sporočili drugično spremno razsežnost:

(12) Ta dežela je *najlépša*. / ... / pod to prstjo spi prva *zvezda* (Veseljak, V; Želod).

(13) Kot otrok se vzpne in *zavrti*. / Glasba umolkne. Deklica *zaniha*- / in v vrtincu tiho padajočih *kríl*/se zdi kot ozka, bela *hiša*. (Plesalka; Mozaiki).

(14) Črva ni. Črv je *prst*/neznanske dlani, ki vrta v *prst* (Organom, II; Oko).

V primeru (12) transponira asonanca pridevniški predikativ *najlepša* v epitet k samostalniškemu skladniku *zvezda*, v primeru (13) pa glagolska skladnika (zavrti, zaniha) vpisujeta dejanje v samostalniška (kril, hiša). Tudi odnos med enakozvočnicama prst (masc.) in prst (fem.) ni zgolj metaforičen, temveč poleg besednega dovptja uresničuje stik med strniševsko pojmovanim prstom (je človekom) in prstjo (svetom).

Navedeni primeri opozarjajo na funkcijo gramatičnih kategorij pri oblikovanju spremnih pesniških postopkov v pesemskem besedilu. O njihovih vsakokratnih pomenih in razsežnostih pa odločajo slovarski pomeni.

3. Slovar Strniševe klavzule in asonance.

Iz frekvenčnega slovarja Strniševe klavzule in asonance, ki navaja v začetku gesla pogostnost leksema znotraj vseh rimanih parov v vseh zbirkah in v vsaki zbirki, v nadaljevanju pa pogostnost povezovanj leksema v osnovni in odvisnih oblikah z asoniranimi besedami v posameznih zbirki, izberimo le gesli »sanje« in »svet«, torej leksema, ki sta pri oblikovanju Strniševskega pesniškega sveta poglobitnega pomena:

SANJE (0,0185)

Mozaiki (0,0437):

sánje (T mn; 0,0040) — pájek (I edn; 0,0040);

sánj (R mn; 0,0397) — bršlján (I edn; 0,0040),

dlán (T edn; 0,0040), káč R mn; 0,0040),

nánj (T edn; 0,0079), rán (R mn; 0,0040), skál (R mn; 0,0040),

stražár (I edn; 0,0040), tráV (R mn; 0,0040), živál (I edn; 0,0040).

Odisej (0,0401):

sánje (I mn; 0,0107) — *kámen* (I edn; 0,0027), *mrávlje* (I mn; 0,0027), *ráste* (0,0027), *vstáne* (0,0027); *sánj* (R mn; 0,0294); *gospodár* (I edn; 0,0027), *mrák* (I edn; 0,0027), *mrák* (T edn; 0,0027), *sadovnják* (T edn; 0,0027), *sám* (I edn; 0,0027), *strán* (T edn; 0,0027), *temán* (I edn; 0,0027), *vrát* (T edn; 0,0027), *vrát* (R mn; 0,0053).

Zvezde (0,0204):

sánje (I mn; 0,0163) — *hálje* (I mn; 0,0041), *jáme* (R edn; 0,0041), *šepetánje* (I edn; 0,0041), *záte* (T edn; 0,0041); *sánj* (R mn) — *Predpomlád* (I edn; 0,0041).

Želod (0,0053):

sánj (R mn;) — *živál* (I edn; 0,0053).

Oko (0,0061):

sánj (R mn; 0,0061) — *čaj* (T edn; 0,0010), *kapitán* (I edn; 0,0010), *sám* (I edn; 0,0020), *šal* (R mn; 0,0010), *večérnica* (I edn; 0,0010).

S V E T (0,0332)

Mozaiki (0,0119):

svét (I edn; 0,0119) — *měč* (I edn; 0,0040), *(iz) njé* (R edn; 0,0040), *rděč* (I edn; 0,0040).

Odisej (0,0160):

svetá (R edn; 0,0080) — *ángela* (R edn; 0,0027), *levnják* (I edn; 0,0027), *snegá* (R edn; 0,0027); *svét* (T edn; 0,0080) — *gré* (0,0027), *mést* (R mn; 0,0027), *vodé* (R edn; 0,0027).

Zvezde (0,0163):

svetá (R edn; 0,0163) — *možá* (R edn; 0,0041), *oblák* (I edn; 0,0041), *snegá* (R edn; 0,0041), *zmáj* (I edn; 0,0041).

Želod (0,0426):

svét (I edn; 0,0106) — *bléd* (I edn; 0,0053), *rék* (R mn; 0,0053); *svetá* (R edn; 0,0213) — *gorá* (R mn; 0,0053), *nebá* (R edn; 0,0106), *tjá* (0,0053); *svét* (T edn); — *rék* (R mn; 0,0053); *(po) svétu* (M edn; — *(po) sněgu* (M edn; 0,0053).

Oko (0,0474):

svét (I edn; 0,0071) — *cvét* (I edn; 0,0010), *dlaném* (D mn; 0,0010), *perés* (R mn; 0,0010), *snég* (I edn; 0,0010), *šumé* (0,0010), *zvězd* (R mn; 0,0010), *živé* (0,0010); *svetá* (R edn; 0,0283) — *dlán* (T edn; 0,0010), *dlán* (I edn; 0,0020), *dlán* (T edn; 0,0010), *domá* (0,0010), *imá* (0,0020), *jám* (R mn; 0,0010), *mesá* (R edn; 0,0010), *morjá* (R edn; 0,0030) *nebá* (R edn; 0,0050), *ókenca* (T mn; 0,0010), *ópica* (I edn; 0,0010), *póstelja* (I edn; 0,0010), *sám* (0,0010), *prisesám* (I edn; 0,0010), *sáp* (R mn; 0,0010), *skál* (R mn; 0,0010), *strán* (T edn;

0,0010), vrát (R mn; 0,0010); *svét* (T edn; 0,0121) — (na) dlanéh (M mn; 0,0010), gré (0,0010), kléšć (R mn; 0,0010), klét' (T edn; 0,0010), lét (R mn; 0,0030), marjonét (R mn; 0,0010), srcé (I edn; 0,0010), vé (0,0010) (v) zobéh (M mn; 0,0010), zvézd (R mn; 0,0010).

Medtem ko frekvenca leksema sanje v Strniševih asoniranih klavzulah od Mozaikov k Očesu pada, od zbirke do zbirke narašća pogostnost leksema svet: podrobna semantična razlaga posameznih parov bi pokazala, kako se oblikuje prav v območju asonance Strniševa pesniška naravnost od ugotavljanja zakritega smisla sveta do njegovega razkrivanja.

4. *Sklep*. Asonanca se kot metrična konstanta Strniševih pesniških besedil podreja uresničitvenim pravilom slovenskega rimanja, ki ga je uzakonila tradicija, jih mestoma sintaktično zapleta in bogati in se v okviru metričnih pravil približuje popolni in nepopolni — v večji meri možki kot ženski — rimi v ožjem smislu. Kot zvočna konstanta se vključuje v zvočno strukturo celotnega verza, se bogati s soglasniškim stihom in se tudi po tem tiru približuje rimi v ožjem smislu. Ker je zvočno dokaj svobodna, je ne obvezuje gramatična, predvsem morfološka determiniranost, temveč se v večji meri podreja sintaktičnim zakonitostim. Ker združuje gramatično in semantično raznorodne izraze, po principih Strniševe osebne poetike oblikuje nova metaforična in miselna jedra, jih na glaša in izpostavlja.

Mate Šimundić

Pedagoška akademija v Mariboru

IZ FONETIKE OSOBNIH IMENA

§ 1.1. Naša su osobna imena veoma raznorodna po podrijetlu; u osnovi se mogu razvrstati na domaća i tuđa. Pod pojmom *domaća* misli se na hrvatska, srpska i crnogorska stvorena na ovome tlu i ona što potječu iz praslavenskog jezika, a pojam *tuđa* obuhvaća sva imena koja su dospjela k nama iz bilo kojih jezika i u bilo koje vrijeme. Primanjem tuđa imena bivaju prilagođena našem glasovnomu sustavu u govorenome jeziku, u većini slučajeva i morfološkomu. Još su u praslav. jezik počela ulaziti tuđa imena, primanje je nastavljeno poslije Seobe i traje do danas. Različiti su razlozi i uzroci zbog kojih su u pojedinim razdobljima nadijevana tuđa imena u većoj ili manjoj mjeri, — to pitanje ne spada ovamo — no svjedoci smo iste pojave, dosta snažne kada se djeci daju imena tuđih umjetnika, poglavito pjevača i filmskih glumaca, političara, uopće poznatih ljudi, zatim po nazivu kakve pjesme (schlagera), filma, junaka iz filma i romana, po zemljopisnome nazivu i sl.

2. Po unutrašnjoj su naravi osobna imena veoma živahna, živahnija i fleksibilnija nego ikakve druge riječi. Iz dana u dan stvaraju se novi oblici na raznim